

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU24

Ny myndighet för miljöprovning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i miljöbalken, med en lagteknisk anpassning, och lagen om mark- och miljödomstolar. Syftet med merparten av ändringarna är att det ska bli möjligt att inrätta en ny statlig myndighet, Miljöprovningsmyndigheten, som ska ta över de uppgifter som miljöprovningsdelegationerna vid länsstyrelserna i dag ansvarar för. Ändringarna är ett led i arbetet med att göra miljötillståndsprocesserna mer effektiva, enkla och likvärdiga.

En av ändringarna rör en bestämmelse i miljöbalken om mål om giltighetsförlängning. Denna ändring föreslås träda i kraft den 1 september 2026. Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:238 Ny myndighet för miljöprovning.

Tolv yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Ny myndighet för miljöprövning	6
Riksdagens tillkännagivanden	13
Myndighetens uppdrag, organisation, kompetensförsörjning och finansiering.....	15
Reservationer	21
1. Ny myndighet för miljöprövning, punkt 2 (V)	21
2. Riksdagens tillkännagivanden, punkt 3 (S)	22
3. Myndighetens uppdrag, punkt 4 (C)	23
4. Myndighetens organisation, kompetensförsörjning och finansiering, punkt 5 (S, V, C, MP).....	24
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Propositionen	26
Följdmotionerna	26
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	28
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion

2025/26:4134 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-).

2. Ny myndighet för miljöprövning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,

2. lag om ändring i miljöbalken med den ändringen att 19 kap. 5 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

3. lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:238 punkterna 1–3 och avslår motion

2025/26:4105 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V).

Reservation 1 (V)

3. Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen avslår motion

2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 2 (S)

4. Myndighetens uppdrag

Riksdagen avslår motion

2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 3 (C)

5. Myndighetens organisation, kompetensförsörjning och finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1–4,

2025/26:4131 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och

2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 4 (S, V, C, MP)

Stockholm den 9 juni 2026

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Åsa Westlund (S), John Widegren (M), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Tomas Kronståhl (S), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Lars Johnsson (M), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Aida Birinxhiku (S), Andrea Andersson Tay (V) och Helena Lindahl (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:238 Ny myndighet för miljöprövning. Lagförslagen har granskats av Lagrådet. Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1. Regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2.

Med anledning av propositionen har fem motioner väckts med sammanlagt tolv yrkanden. Förslagen i motionerna redovisas även de i bilaga 1.

I betänkandet behandlar utskottet dessutom regeringens redovisning av tre tillkännagivanden om tillståndsprocesser. Regeringen bedömer att tillkännagivandena är slutbehandlade.

I propositionen föreslås ändringar i 19 kap. 5 § miljöbalken. Paragrafen kommer att få en ändrad lydelse den 1 juli 2026 (SFS 2026:400) efter förslag i proposition 2025/26:118 och beslut av riksdagen (bet. 2025/26:NU18, rskr. 2025/26:212). Denna ändrade lydelse har beaktats i utskottets lagförslag i bilaga 3.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet för miljöprövning som ska kunna inleda sin verksamhet den 1 juli 2027. I propositionen föreslår regeringen de lagändringar som behövs för att myndigheten ska kunna ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag. Regeringen föreslår även en ändring av en bestämmelse om mål om giltighetsförlängning. Denna ändring föreslås träda i kraft den 1 september 2026. Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Utskottets överväganden

Disposition

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla propositionen och motionsyrkanden där det yrkas att riksdagen ska avslå regeringens proposition helt eller delvis. Därefter behandlar utskottet de tillkännagivanden som regeringen bedömer som slutbehandlade och en motion med ett förslag till tillkännagivande som ansluter till de frågor som berörs i tillkännagivandena. Avslutningsvis behandlar utskottet motioner med förslag till tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till regeringens lagförslag.

Ny myndighet för miljöprövning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar, med vissa lagtekniska anpassningar, regeringens förslag till lagändringar. Syftet med merparten av ändringarna är att det ska bli möjligt att inrätta en ny statlig myndighet, Miljöprövningsmyndigheten, som ska ta över de uppgifter som miljöprövningsdelegationerna vid länsstyrelserna i dag ansvarar för. Ändringarna är ett led i arbetet med att göra miljötillståndsprocesserna mer effektiva, enkla och likvärdiga.

Jämför reservation 1 (V).

Propositionen

Bakgrund

Regeringen beslutade den 8 juni 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar (dir. 2023:78). Utredningen, som tog namnet Miljötillståndsutredningen, överlämnade i januari 2025 betänkandet En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98). Utredningen föreslog bl.a. att uppgiften att som första instans pröva ansökningar om tillstånd till verksamheter eller åtgärder genom miljöprövning ska läggas på en ny statlig förvaltningsmyndighet, Miljöprövningsmyndigheten.

Som ett led i den fortsatta beredningen av betänkandets förslag om en ny myndighet för miljöprövning tog Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) fram promemorian Ny myndighet för miljöprövning. Promemorian innehåller förslag på de författningsbestämmelser som krävs för

att myndigheten ska ta över de ärenden som i dag handläggs av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 20) aviserades att regeringen avser att bilda en ny myndighet för miljöprövning. Regeringen gav därefter den 5 mars 2026 en särskild utredare i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet för miljöprövning (dir. 2026:13). Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2027. Myndigheten ska vara bemannad för att kunna inleda sin verksamhet den 1 juli 2027 och operativt kunna ta över ärenden och pågående handläggning från länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer från detta datum.

I propositionen behandlas de lagförslag som lämnas i promemorian Ny myndighet för miljöprövning.

Regeringens lagförslag

Lagändringar med anledning av att Miljöprövningsmyndigheten tar över miljöprövningsdelegationernas uppgifter

Regeringen föreslår att de uppgifter som länsstyrelserna ansvarar för och som hanteras av miljöprövningsdelegationerna ska föras över till en ny myndighet för miljöprövning, Miljöprövningsmyndigheten. Som skäl för förslaget anför regeringen följande.

Miljöprövningsmyndighetens uppgifter begränsas till att ta över miljöprövningsdelegationernas uppgifter

En förutsättning för att genomföra klimatomställningen samtidigt som Sveriges konkurrenskraft stärks och tillväxten ökar är att miljötillståndprocesserna blir enklare och mer effektiva. För att åstadkomma detta behöver myndighetsstrukturen förändras och tillståndsprövningarna samlas hos en expertmyndighet i stället för att som i dag vara fördelade på flera myndigheter. I promemorian föreslås att en ny myndighet, Miljöprövningsmyndigheten, tar över de uppgifter som miljöprövningsdelegationerna vid länsstyrelserna ansvarar för. Av promemorian framgår att avsikten är att myndighetens uppgift på sikt ska breddas.

Ett antal remissinstanser invänder mot avgränsningen och förordar att myndigheten ges ett bredare uppdrag. Som skäl för detta framförs bl.a. effektivitetsvinster och ökade förutsättningar för en mer enhetlig miljöprövning. Regeringen delar uppfattningen att dessa vinster med att inrätta en ny myndighet bör öka om myndighetens uppdrag utvidgas. Samtidigt finns det en risk att kvaliteten och prövningstakten påverkas negativt om det görs omfattande ändringar som påverkar ett stort antal förvaltningsmyndigheter och domstolar vid ett och samma tillfälle. För att undvika detta och för att säkerställa att den nya myndigheten ges goda förutsättningar att hantera de uppgifter den nu föreslås ta över bör myndighetens uppdrag begränsas i enlighet med promemorians förslag.

Miljöprövningsmyndigheten ska tillämpa motsvarande bestämmelser som miljöprövningsdelegationerna

En miljöprövningsdelegation är ett särskilt beslutsorgan som finns inom vissa länsstyrelser. För att möjliggöra att Miljöprövningsmyndigheten tar över de uppgifter som länsstyrelsen ansvarar för och som hanteras av en miljöprövningsdelegation bör Miljöprövningsmyndigheten läggas till i uppräknningen av myndigheter som kan pröva ansökningar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet, inklusive i relevanta bestämmelser om vilka mål som är ansökningsmål. I 9 kap. 8 § miljöbalken bör det även göras en ändring som innebär att paragrafen formuleras som en nödvändig upplysningsbestämmelse för att markera att regeringen, trots bestämmelsen i första stycket, kan använda sig av restkompetensen för att meddela föreskrifter på området. Miljöprövningsmyndigheten bör även ersätta länsstyrelsens miljöprövningsdelegation i andra relevanta lagbestämmelser. En stor del av regleringen av miljöprövningsdelegationernas uppgifter finns på förordningsnivå, och för att säkerställa att det finns förutsättningar för regeringen att föreskriva att dessa uppgifter ska hanteras av Miljöprövningsmyndigheten bör det göras en ändring som innebär att en sådan regelgivning blir möjlig.

Anmälningar om vattenverksamhet prövas av en miljöprövningsdelegation om ärendet har samband med ett annat ärende som miljöprövningsdelegationen prövar. För att möjliggöra att Miljöprövningsmyndigheten tar över denna uppgift föreslås i promemorian Ny myndighet för miljöprövning att regeringen får föreskriva att en sådan anmälan ska göras till Miljöprövningsmyndigheten. Sveriges advokatsamfund har avstyrkt ändringen och anfört att länsstyrelsen bör hantera prövningen av dessa anmälningar. Som skäl för detta anges att länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över vattenverksamheter och att frågan om tillsyn och anmälan bör hanteras av en och samma myndighet. Även regeringen ser fördelar med att dessa frågor hålls samman. En flytt av ansvaret för anmälningsärenden bör därför begränsas till fall där det finns utrymme för effektivitetsvinster. I propositionens avsnitt 5 föreslås att Miljöprövningsmyndigheten ska få handlägga bl.a. en anmälan enligt miljöbalken som har ett samband med en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som myndigheten prövar. Förslaget innebär att verksamhetsutövaren kan initiera en gemensam handläggning av ärenden som har ett samband och därmed möjliggöra att en anmälan om vattenverksamhet kan handläggas av Miljöprövningsmyndigheten. Mot bakgrund av detta saknas det skäl att ändra bestämmelsen.

Gemensam handläggning

Regeringen föreslår att Miljöprövningsmyndigheten ska få handlägga en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan enligt miljöbalken som normalt handläggs av en kommun eller en annan förvaltningsmyndighet, om ansökan eller anmälan har ett samband med en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som Miljöprövningsmyndigheten prövar. Gemensam

handläggning ska enligt regeringen endast vara möjlig om en ansökan eller en anmälan inte avser en fråga där avgörandet kan överklagas till regeringen. Vid gemensam handläggning ska de handläggningsbestämmelser som gäller för Miljöprövningsmyndighetens handläggning av ansökningar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet tillämpas. Vid gemensam handläggning ska Miljöprövningsmyndigheten enligt förslaget underrätta den kommun eller förvaltningsmyndighet som annars skulle ha handlagt ansökan eller anmälan. Om den som underrättas har ett ärende som avser samma sak som det ärende som underrättelsen avser, ska ärendet överlämnas till Miljöprövningsmyndigheten.

Till vilken mark- och miljödomstol bör överklagande göras?

Regeringen föreslår att Miljöprövningsmyndighetens beslut ska överklagas till den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivas.

Förtydligande om förfarandebestämmelser vid prövning av miljöfarliga verksamheter

Regeringen föreslår att det ska tydliggöras att förfarandebestämmelserna i 19 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken endast ska tillämpas i ärenden om prövning av miljöfarlig verksamhet.

När ska en ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd prövas av en mark- och miljödomstol?

Regeringen föreslår att mark- och miljödomstolen ska pröva ansökningar om giltighetsförlängning av tillstånd om ansökan avser ett tillstånd som har prövats av domstolen som första instans. Som skäl för det förslaget anför regeringen följande.

Den 1 januari 2025 trädde nya bestämmelser i 24 kap. 14 a § miljöbalken i kraft som reglerar förutsättningarna för en tillståndsmyndighet att, efter ansökan av tillståndshavaren, förlänga giltighetstiden för ett tillstånd. Paragrafen kompletteras av ett antal förfarande- och forumbestämmelser. Av 21 kap. 1 a § första stycket 8 miljöbalken följer att mark- och miljödomstolen prövar mål om giltighetsförlängning av tillstånd som första instans. I paragrafen finns inte någon uttrycklig begränsning till tillstånd som meddelats av domstolen som första instans. Avsaknaden av en sådan begränsning framstår enligt regeringen som ett förbiseende eftersom det samtidigt infördes regler om länsstyrelsens prövning av en ansökan om förlängning av tillstånd. Det får enligt regeringen anses vara en lämplig ordning att den myndighet som meddelat ett tillstånd även hanterar förlängningen av ett sådant tillstånd. Enligt regeringens mening bör 21 kap. 1 a § första stycket 8 därför ändras så att det framgår att mark- och miljödomstolen som första instans enbart prövar ansökningar om förlängning av tillstånd som domstolen meddelat som första instans.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

När det gäller bestämmelsen om när en ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd ska prövas av en mark- och miljödomstol föreslår regeringen att

ändringen ska träda i kraft den 1 september 2026. Övriga lagändringar ska enligt regeringens förslag träda i kraft den 1 juli 2027.

Regeringen föreslår att Miljöprövningsmyndigheten efter ikraftträdandet ska handlägga ärenden som har inletts hos länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Länsstyrelserna ska överlämna handlingarna till Miljöprövningsmyndigheten.

Vidare föreslås att i ärenden där tillstånd har getts av en länsstyrelse ska en ansökan om återkallelse, omprövning eller ändring av tillståndet efter ikraftträdandet göras hos Miljöprövningsmyndigheten, om motsvarande tillstånd efter ikraftträdandet skulle ha getts av Miljöprövningsmyndigheten. Det samma ska gälla en ansökan om att upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet, en ansökan om att ändra eller upphäva bestämmelser och villkor i ett beslut och en ansökan om giltighetsförlängning.

Konsekvenser av förslagen

I propositionens konsekvensavsnitt anför regeringen bl.a. att prövningen av ansökningar om miljötillstånd behöver bli mer effektiv och förutsebar. Inrättandet av en ny myndighet för miljöprövning som tar över de uppgifter som i dag hanteras av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer är enligt regeringen ett förslag som förväntas leda till en mer effektiv och förutsägbar prövningsprocess. Genom att de ärenden som i dag prövas av tolv miljöprövningsdelegationer samlas och hanteras av en myndighet förbättras förutsättningarna att bygga upp en samlad expertis inom olika sakområden, med avsikten att åstadkomma en mer effektiv och förutsägbar miljöprövningsprocess. Förslaget ger enligt regeringen också större möjligheter att utnyttja myndighetens kompetens vid prövningar i hela landet. Regeringen anser att de författningsförslag som lämnas i propositionen är en nödvändig förutsättning för att de organisatoriska förändringarna ska kunna genomföras. Konsekvenserna av de nu föreslagna författningsändringarna i sig bedöms enligt regeringen dock vara begränsade.

Regeringen anför vidare att om förslagen inte genomförs kommer de uppgifter som nu föreslås flyttas även i fortsättningen att hanteras av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. De förväntade vinsterna av ändringen skulle då utebli och behovet av att vidta andra åtgärder för mer effektiva och förutsebara tillståndprocesser skulle kvarstå. Ett alternativ till den nu föreslagna avgränsningen av de frågor som Miljöprövningsmyndigheten ska pröva skulle enligt regeringen vara att, i enlighet med Miljötillståndsutredningens förslag, göra större förändringar av myndighetsstrukturen vid ett och samma tillfälle och utvidga den nya myndighetens uppdrag ytterligare. Ett sådant tillvägagångssätt innebär dock risker för försämrad kvalitet och lägre prövningstakt, särskilt till följd av att frågorna är komplexa och att det skulle innebära omfattande samtidiga förändringar för ett stort antal myndigheter och domstolar.

När det gäller konsekvenserna för statliga myndigheter och kommuner anför regeringen bl.a. att det framför allt handlar om en ändrad ansvars- och rollfördelning. Miljöprövningsmyndigheten ska bemannas med beaktande av 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. De myndigheter som påverkas i störst utsträckning är de länsstyrelser som har miljöprövningsdelegation. Regeringen har i budgetpropositionen bedömt att den nya myndighetens resursbehov för 2027 uppgår till 125 000 000 kronor. För 2028 beräknas myndighetens resursbehov till 235 000 000 kronor (prop. 2025/26:1, utg.omr. 20 avsnitt 3.24.1). Förslaget om en ny myndighet innebär minskade ärendemängder hos länsstyrelserna, vilket medför finansiella och personella konsekvenser. I budgetpropositionen för 2026 beräknas länsstyrelsernas anslag minska med 85 500 000 kronor för 2027 och med 181 000 000 kronor fr.o.m. 2028 med anledning av att vissa uppgifter flyttas från länsstyrelserna till en ny myndighet för miljöprövning (prop. 2025/26:1, utg.omr. 1 avsnitt 9.7.1). Länsstyrelserna har redovisat en bedömning av de ekonomiska och personella konsekvenser som den aviserade förändringen av länsstyrelsernas förvaltningsanslag innebär för länsstyrelsernas verksamheter (KN2026/00526).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4105 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) framhåller motionärerna att de tillstyrker propositionens förslag om att mark- och miljödomstolen ska pröva ansökningar om giltighetsförlängning av tillstånd om ansökan avser ett tillstånd som har prövats av domstolen som första instans. Motionärerna föreslår dock att riksdagen ska avslå propositionen i de delar som avser förslag om lagändringar som behövs för att en ny myndighet för miljöprövning ska kunna ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag.

Motionärerna anför bl.a. att miljöprövningssystemet visserligen behöver bli mer likvärdigt i hela landet, men det får inte ske på bekostnad av miljöskydd, allmänhetens deltagande och kompetensförsörjning inom miljöprövningen. I stället för ett helt nytt system bör ett ökat fokus ligga på att ge berörda myndigheter och domstolar nödvändiga resurser och på att göra riktade insatser mot de enskilda prövningar som drar ut på tiden. Motionärerna pekar också på andra risker med förslaget, t.ex. att länsstyrelserna tappar värdefull kompetens när arbetsuppgifter flyttas och att prövningsprocesserna tappar fart och försenar den gröna omställningen.

I motion 2025/26:4134 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-) föreslås att riksdagen ska avslå propositionen. Som skäl anför motionärerna sammanfattningsvis att det finns behov av effektiva tillståndsprocesser men att det samtidigt behövs ett starkt miljöskydd, lokal förankring och rättssäkra beslut. Enligt motionärerna riskerar förslagen i propositionen att skapa ökad centralisering, svagare miljöhänsyn och nya administrativa problem utan att garantera verkliga förbättringar.

Kompletterande information

Som redovisas i propositionen har regeringen utsett en särskild utredare som ska förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten. Uppdraget, som har getts med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar, ska slutredovisas senast den 30 juni 2027 (dir. 2026:13). Uppdraget omfattar exempelvis frågor om myndighetens

- instruktion, ledningsform, regleringsbrev och anslag
- organisation och verksamhetsformer (bl.a. vilken kompetens som är nödvändig för myndighetens verksamhet)
- lokalisering (bl.a. om den nya myndigheten ska ha verksamhet på andra orter än Stockholm)
- bemanning.

Utskottets ställningstagande

Frågan om att förenkla tillståndsprövningen enligt miljöbalken och göra den mer effektiv, förutsebar och likvärdig är högaktuell och har varit det under en längre tid. De lagändringar som regeringen föreslagit i propositionen är enligt utskottet viktiga steg för att utveckla och förbättra miljöprövningen. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att den nya myndighetens uppdrag, åtminstone inledningsvis, ska begränsas till de nu nämnda ärendetyperna. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetet med att skapa mer ändamålsenliga miljötillståndprocesser bör fortsätta med ambitionen att myndighetens uppdrag ska breddas och att miljöprövningen ska samlas hos den nya myndigheten. Utskottet noterar vidare att frågor om hur den nya myndigheten ska kompetensförsörjas och finansieras samt huruvida myndigheten ska ha verksamhet på andra orter än Stockholm för närvarande utreds.

Vidare anser utskottet att förslaget om att mark- och miljödomstolen som första instans enbart ska pröva ansökningar om förlängning av tillstånd som domstolen meddelat som första instans är ett välkommet förtydligande av en bestämmelse som har gett upphov till vissa oklarheter i rättstillämpningen.

Med hänvisning till det som nu anförts ställer sig utskottet bakom regeringens lagförslag och avstyrker förslagen i motionerna 2025/26:4105 (V) och 2025/26:4134 (-) om delvis respektive helt avslag på propositionen. Ett av regeringens lagförslag bör dock ändras för att det ska stå i överensstämmelse med annan lagstiftning. I propositionen föreslås ändringar i 19 kap. 5 § miljöbalken. Paragrafen kommer att få en ändrad lydelse den 1 juli 2026 (SFS 2026:400) efter förslag i proposition 2025/26:118 och beslut av riksdagen (bet. 2025/26:NU18, rskr. 2025/26:212). Denna ändrade lydelse har beaktats i utskottets förslag i bilaga 3. Utskottet tillstyrker alltså propositionens lagförslag, med de ändringar som framgår av utskottets lagförslag i bilaga 3.

Riksdagens tillkännagivanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ett tidigare tillkännagivande om myndigheternas roll i tillståndsprocesser, som i propositionen redovisas som slutbehandlat, fortfarande är relevant och kräver åtgärder.

Jämför reservation 2 (S).

Tillkännagivandena

Tillkännagivande om tillståndsprocesser

På förslag av miljö- och jordbruksutskottet riktade riksdagen 2017 ett tillkännagivande till regeringen om tillståndsprocesser (bet. 2016/17:MJU22 punkt 2, rskr. 2016/17:289). Av tillkännagivandet följer att tillståndsprocesserna måste utformas så att de inte i onödan hindrar jobb eller försenar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och kan minska den samlade miljöpåverkan. Myndigheternas prövningar ska vara enkla, förutsägbara och effektiva. Kraven på det underlag som krävs för prövning av en viss fråga ska inte ställas högre än vad som är motiverat av miljöskäl. En annan del som måste åtgärdas är de långa handläggningstiderna i tillståndsärenden. Det kan övervägas om företag som vill vidta miljöförbättrande åtgärder bör få en mer skyndsam handläggning. Vidare bör det ställas upp mål för hur lång tid handläggningen bör få ta i tillståndsärenden.

Tillkännagivande om förbättrade tillståndsprocesser

På förslag av miljö- och jordbruksutskottet riktade riksdagen 2019 ett tillkännagivande till regeringen om förbättrade tillståndsprocesser (bet. 2018/19:MJU18 punkt 4, rskr. 2018/19:275). Av tillkännagivandet följer att tillståndsprocesserna måste utformas på ett sådant sätt att de inte i onödan hindrar, försenar eller fördröjer investeringar som miljöanpassar verksamheter och åtgärder som bidrar till hållbar tillväxt. Det behövs en skyndsammare handläggning av mål och ärenden som gäller miljöförbättrande åtgärder eller verksamheter. Vidare behövs ett mer proaktivt arbete där företag och andra sökande i större utsträckning än i dag kan få stöd och råd om hur tillståndsprocesserna fungerar. Det finns behov av att ta ytterligare steg för att förbättra tillståndsprocesserna på det sätt som utskottet har beskrivit.

Tillkännagivande om myndigheternas roll vid tillståndsprocesser

På förslag av näringsutskottet riktade riksdagen 2023 ett tillkännagivande till regeringen om myndigheternas roll vid tillståndsprocesser (bet. 2022/23:NU13 punkt 5, rskr. 2022/23:160). Av tillkännagivandet följer att det behöver bli tydligare i vilket skede olika delar av prövningen ska genomföras

och att kontakter mellan företag och myndigheter behöver förenklas och arbetssättet bli mer lösningsorienterat. Vidare följer att myndigheter bör arbeta mer rådgivande och lösningsorienterat än tidigare.

Propositionen

I propositionen anför regeringen att den i regleringsbrevet för 2024 gav länsstyrelserna i uppdrag att vidta åtgärder för att göra sitt arbete med att tillståndspröva miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken mer förutsebart och effektivt och att korta handläggningstiderna. Uppdraget syftade också till att göra det lättare för företag att ta sig igenom tillståndprocessen, vilket ska stärka företagens konkurrenskraft och stödja klimatomställningen inom industrin. Länsstyrelserna slutredovisade uppdraget i december 2025. Av redovisningen framgår bl.a. följande. Länsstyrelserna har tagit fram och ensat rutiner för att arbetet med tidsplaner ska bli mer enhetligt över landet. Det har startats ett nytt projekt för att nå en samsyn om inventeringskrav m.m. vid nyetablering av miljöfarliga verksamheter. Länsstyrelserna har tagit fram en gemensam mall för e-postmeddelanden med tidig information om handläggningen. Ett metodstöd och mallar för ökad dialog har också tagits fram. Områden där länsstyrelserna arbetar olika har identifierats. Alla länsstyrelser ger nu samma information om hur man söker tillstånd.

Vidare redovisas att regeringen i prop. 2025/26:118 föreslog tidsfrister för vissa tillståndsförfaranden som gäller verksamheter och åtgärder för förnybar energi. Klimat- och näringslivsdepartementet föreslog även i promemorian Genomförande av bestämmelser i förnybartdirektivet om tillståndsförfaranden för förnybar energi (dnr KN2025/00895), som remitterades i maj 2025, ytterligare tidsfrister för tillståndsförfaranden som gäller verksamheter och åtgärder för förnybar energi. Regeringen beslutade om förordningen (2025:1005) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om nettonollindustri. Förordningen innehåller bestämmelser om vilka myndigheter som ansvarar för handläggningen av erkännande av projekt som strategiska nettonollprojekt. Ett sådant erkännande innebär att projekten omfattas av EU-förordningens bestämmelser om korta tidsfrister. Klimat- och näringslivsdepartementet föreslog vidare i promemorian Kontaktpunkter, tillstånd och tidsfrister enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri (KN2025/02439), som remitterades i januari 2026, kompletterande bestämmelser till två EU-förordningar. EU-förordningarna innehåller tidsfrister för tillståndprocesser.

Regeringen anför avslutningsvis att de åtgärder som redovisas ovan och de förslag till åtgärder som regeringen lämnar i propositionens avsnitt 4–7 alla bidrar till att komma till rätta med de problem som beskrivs i tillkännagivandena. Genom dessa åtgärder och förslag sammantaget anser regeringen att tillkännagivandena är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 5 anför motionärerna att det tillkännagivande om myndigheternas roll i tillståndsprocesser som i propositionen redovisas som slutbehandlat fortfarande är relevant och kräver åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att de tre tillkännagivanden som beskrivits ovan är slutbehandlade. Utskottet ser inte behov av något nytt tillkännagivande med anledning av det som efterfrågas i motion 2025/26:4124 (S) yrkande 5 och föreslår därför att yrkandet avslås.

Myndighetens uppdrag, organisation, kompetensförsörjning och finansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den nya myndighetens uppdrag samt organisation, kompetensförsörjning och finansiering. Jämför reservation 3 (C) och 4 (S, V, C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen inom ramen för det fortsatta arbetet med den nya miljöprövningsmyndigheten bör återkomma med de ytterligare reformer som krävs för att ge myndigheten rätt förutsättningar att utföra sitt uppdrag på ett snabbt, förutsebart och rättssäkert sätt. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om en ordnad övergång för att säkerställa att förslagen inte leder till förlängda handläggningstider eller minskat tempo i omställningen. Motionärerna anför bl.a. att perioden med parallella system bör begränsas och att det är viktigt med löpande utvärdering av reformen. Vidare föreslår de i yrkande 3 ett tillkännagivande om att säkerställa kompetensförsörjningen, särskilt i samband med övergången till den nya myndigheten. I yrkande 4 föreslås dessutom ett tillkännagivande om att den nya miljöprövningsmyndigheten bör organiseras så att en regional närvaro säkerställs.

I kommittémotion 2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att miljöprövningsmyndigheten ska ha ett bredare uppdrag. Motionärerna anför bl.a. att myndigheten redan från start ska ges ett bredare ansvar, som även inkluderar de ärenden som i dag är ansökningsmål vid mark- och miljödomstolarna, så att det skapas en myndighet med den samlade expertis och det helhetsgrepp som krävs för att korta

handläggningstiderna och öka förutsägbarheten. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med de ytterligare förslag som behövs för att den nya miljöprövningsmyndighetens roll ska bli stark och tydlig.

I kommittémotion 2025/26:4131 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag till uppdrag och bemyndigande för en ny miljöprövningsmyndighet och hur negativa konsekvenser ska hanteras. Vidare föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen ska säkra att regional och lokal förankring, kompetensförsörjning och närvaro inte försämras genom införandet av den nya myndigheten. I samma motion yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska säkra att en ny miljöprövningsmyndighet får tillräcklig finansiering, och att processen med uppstart och övergång till det nya systemet inte leder till försämrade eller fördröjda miljöprövningsprocesser.

Propositionen

När det gäller finansieringen har regeringen, som redovisats tidigare i betänkandet, i budgetpropositionen bedömt att den nya myndighetens resursbehov för 2027 uppgår till 125 000 000 kronor. För 2028 beräknas myndighetens resursbehov till 235 000 000 kronor (prop. 2025/26:1 utg.omr. 20 avsnitt 3.24.1). Förslaget om en ny myndighet innebär minskade ärendemängder hos länsstyrelserna, vilket medför finansiella och personella konsekvenser. I budgetpropositionen för 2026 beräknas länsstyrelsernas anslag minska med 85 500 000 kronor för 2027 och med 181 000 000 kronor fr.o.m. 2028 med anledning av att vissa uppgifter flyttas från länsstyrelserna till en ny myndighet för miljöprövning (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 avsnitt 9.7.1). Länsstyrelserna har redovisat en bedömning av de ekonomiska och personella konsekvenserna av den aviserade förändringen av länsstyrelsernas förvaltningsanslag för länsstyrelsernas verksamheter (KN2026/00526).

I propositionens konsekvensavsnitt anför regeringen att inrättandet av den nya myndigheten kommer att behöva utvärderas under det stegvisa genomförandet av förändringen av myndighetsstrukturen. Vidare anför regeringen att det av det kommittédirektiv för inrättande av en ny myndighet som regeringen har beslutat om (se mer om kommittédirektivet nedan under Kompletterande information) framgår att utredaren ska lämna nödvändiga författningsförslag med anledning av inrättandet av myndigheten. Detta innefattar att överväga om det finns behov av ytterligare författningsändringar än de som föreslås i propositionen och i promemorian Ny myndighet för miljöprövning.

Kompletterande information

Miljötillståndsutredningen

Regeringen beslutade den 8 juni 2023 att utse en särskild utredare med uppdrag att se över och föreslå hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar (dir. 2023:78). Utredningen, som antog namnet Miljötillståndsutredningen, redovisade sitt huvudbetänkande En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98) i januari 2025. I betänkandet föreslog utredningen bl.a. att uppgiften att som första instans pröva verksamheter och åtgärder genom miljöprövning ska läggas på en ny statlig myndighet. Utredningen anförde bl.a. följande:

Nuvarande ordning där mark- och miljödomstol både är överprövande instans i tillståndsärenden enligt miljöbalken och utövar befogenhet av förvaltningskaraktär genom handläggning av vissa tillståndsärenden enligt miljöbalken som första instans är mindre lämplig, bl.a. mot bakgrund av att många EU-rättsliga akter utgår ifrån att första instansprövningen, inklusive miljöbedömningsprocessen, görs av en myndighet och inte av en domstol, men också till följd av behovet av en mer samordnad process. Vi gör bedömningen att mark- och miljödomstolarnas roll i ärenden om miljöprövning bör renodlas till överprövning samt handläggning av s.k. stämningssmål. [...]

Om all miljöprövning läggs på en förvaltningsmyndighet innebär det att dagens tillståndsprövning vid miljöprövningsdelegationerna flyttas till den nya förvaltningsmyndigheten. Genom att vi föreslår att den nya myndigheten bör ansvara för hela miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen bör också länsstyrelsens ansvar för dagens samrådsprocess flyttas till den nya myndigheten. Länsstyrelserna bör däremot ha kvar sin roll som tillsynsmyndighet enligt miljöbalken.

Att ansvaret för hela miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen samlas på en myndighet bör enligt vår bedömning undanröja flera av dagens utmaningar och också medföra att den framtida processen blir mer effektiv, enhetlig och förutsebar. [...] Den nya myndigheten ska pröva sådana ärenden om miljöprövning som framgår av bestämmelser i det nya 20 kap. miljöbalken. Dessa motsvarar i huvudsak de ansökningsärenden som i dag prövas av miljöprövningsdelegation och de ansökningsmål som i dag prövas av mark- och miljödomstol. Även frågor om tvångsrätt och ersättning i mål om vattenverksamhet ska prövas av Miljöprövningsmyndigheten.

Regeringen har därefter utökat Miljötillståndsutredningens uppdrag och förlängt utredningstiden (dir. 2025:2) och utredningen har hittills redovisat ytterligare två delbetänkanden, i juli och december 2025. Det ena betänkandet, Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (SOU 2025:88), har remissbehandlats och beredning pågår inom Regeringskansliet. I det andra betänkandet, En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122), lämnade utredningen förslag bl.a. om att begränsa instansordningen för ärenden och mål enligt miljöbalken till högst tre instanser. Betänkandet har remitterats och svarstiden gick ut den 19 maj 2026.

Det senaste tilläggsdirektivet (dir. 2026:19) till Miljötillståndsutredningen beslutades av regeringen den 26 mars 2026. Enligt direktivet ska utredningen

bl.a. analysera och ta ställning till om fler ärendetyper bör flyttas till den nya myndigheten för miljöprövning samt med hänsyn till uppdragets tidsram prioritera de ärendetyper som ger störst effekt i förhållande till syftet. I direktivet anför regeringen bl.a. följande:

Den nya myndigheten kommer inledningsvis att ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag. Senare kommer även vissa uppgifter från mark- och miljödomstolarna att flyttas till den nya myndigheten.

Även efter dessa förändringar kommer ett flertal ärendetyper som helt eller delvis innefattar bedömningar av en verksamhets eller åtgärds miljöpåverkan att ligga kvar hos andra aktörer och handläggas i nära anslutning till eller parallellt med ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Många verksamhetsutövare kommer därmed även i fortsättningen att behöva vända sig till flera myndigheter för att få nödvändiga tillstånd och godkännanden för sin verksamhet.

Det finns ett behov av en kartläggning av ärendetyper som innefattar bedömningar avseende miljön och att bedöma om fler ärenden bör flyttas till den nya myndigheten. Det gäller särskilt ärendetyper där samma verksamhet i dag prövas enligt flera regelverk, prövningarna är tidsmässigt eller materiellt beroende av varandra och där bristande samordning mellan olika regelverk leder till förseningar. Syftet bör vara att åstadkomma en effektiv och förutsebar miljöprövning.

De delar som det senaste direktivet avser, och de delar av uppdraget som kvarstår att redovisa enligt direktiv 2025:2, ska slutredovisas senast den 15 december 2026.

Promemorian Ny myndighet för miljöprövning.

Som redovisats tidigare i detta betänkande har Regeringskansliet, som ett led i den fortsatta beredningen av Miljöutredningens förslag om en ny miljöprövningsmyndighet, tagit fram promemorian Ny myndighet för miljöprövning.

Enligt promemorian innebär Miljöutredningens förslag om en ny miljöprövningsmyndighet att myndighetsstrukturen ska förändras vid ett och samma tillfälle. I promemorian anförts att det är av stor vikt att beredningen av utredningens förslag genomförs skyndsamt så att angelägna reformer inte fördröjs i onödan, något som i ljuset av frågornas komplexitet riskerar att bli följden om samtliga regeländringar beslutas vid ett och samma tillfälle. De förändringar av miljöprövningsprocessen som behöver komma till stånd bör därför genomföras stegvis på så sätt att en ny myndighet initialt enbart ska hantera ett begränsat antal ärendetyper. Ett stegvis genomförande ger den nya myndigheten tid att förbereda för nya stödjande arbetssätt och digitala processer. Verksamhetsutövare, myndigheter och allmänhet får också tid att anpassa sig, samtidigt som skyndsamhetsbehovet av en reform kan upprätthållas. Enligt bedömningen i promemorian talar det för att den nya myndigheten initialt ges ett mer avgränsat uppdrag.

Av promemorians konsekvensavsnitt framgår att inrättandet av en ny myndighet innebär ett omfattande arbete med att få en fullt bemannad

myndighet där nya rutiner och arbetssätt har etablerats. Avsikten är därför att myndigheten ska byggas upp successivt. I ett första steg överförs uppgifter från länsstyrelserna till den nya myndigheten som motsvarar de resurser som kommer att flyttas från länsstyrelserna fr.o.m. 2027.

Bildandet av den nya myndigheten

Den 6 mars 2026 beslutade regeringen att utse en särskild utredare som ska förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten (fortsättningsvis benämnd organisationskommittén). Uppdraget, som har getts med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar, ska slutredovisas senast den 30 juni 2027 (dir. 2026:13). Av direktiven framgår bl.a. att organisationskommittén ska föreslå anslag och budget för verksamhetsåret 2027 respektive 2028 samt underlag och beräkningar för 2028 och 2029 respektive 2029 och 2030. När det gäller organisation och verksamhetsformer ska organisationskommittén

- föreslå hur myndighetens organisation, arbetsordning och verksamhetsplan ska utformas
- föreslå de åtgärder som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter
- förbereda för att ta emot vissa uppgifter som senare avses att flyttas från mark- och miljödomstolarna till den nya myndigheten
- bedöma vilken kompetens som är nödvändig för myndighetens verksamhet.

När det gäller ansvaret för befintliga uppgifter ska utredaren dels redovisa en tidplan för överföringen av pågående ärenden från länsstyrelserna där det beaktas att överföringen inte ska orsaka förseningar i handläggningen av ärendena, dels samråda med berörda länsstyrelser i frågor som rör överföringen av uppgifter.

Den nya myndigheten ska lokaliseras till Stockholm, vilket innebär en centralisering. Av direktiven följer att upparbetad kunskap och erfarenhet vid berörda länsstyrelser ska tas tillvara så långt det är möjligt. Miljötillståndsutredningens slutsatser liksom pågående arbete i Regeringskansliet med att reformera miljöprövningen ska beaktas. I denna del ska utredaren därför

- överväga om den nya myndigheten ska ha verksamhet på andra orter
- lämna de förslag som behövs efter överväganden om fler verksamhetsställen
- analysera om en samlokalisering med andra myndigheter är möjlig med hänsyn till de säkerhetsaspekter som finns när det gäller myndighetens verksamhet.

Utredningsuppdraget omfattar även frågor om bl.a. myndighetens instruktion och ledningsform, informationsutbyte och samverkan samt administrativa åtgärder. När det gäller frågan om bemanning följer det av direktiven att relevant kompetens och erfarenhet är av särskild vikt för att möjliggöra ett

effektivt övertagande av uppgifterna och för att undvika förseningar i både pågående och nya ärenden.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet anfört tidigare i detta betänkande bör arbetet med att skapa mer ändamålsenliga miljötillståndsprocesser fortsätta med ambitionen att den nya Miljöprövningsmyndighetens uppdrag ska breddas och att miljöprövningen ska samlas hos den nya myndigheten. Utskottet noterar att Miljötillståndsutredningen för närvarande utreder frågan om en eventuell utvidgning av den nya myndighetens uppdrag och att de förslag som Miljötillståndsutredningen redan har presenterat nu bereds i Regeringskansliet. Utskottet konstaterar vidare att många av de frågeställningar som lyfts i motionerna omfattas av organisationskommitténs uppdrag. Utskottet följer frågan med stort engagemang men vill inte föregripa det arbete som pågår. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2025/26:4124 (S) yrkandena 1–4, 2025/26:4131 (MP) yrkandena 1–3 och 2025/26:4139 (C) yrkandena 1 och 2 avslås.

Reservationer

1. Ny myndighet för miljöprövning, punkt 2 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken som ska träda i kraft den 1 juli 2027,

b) avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar,

c) antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken som ska träda i kraft den 1 september 2026.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:238 punkt 1 och motion 2025/26:4105 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) och avslår proposition 2025/26:238 punkterna 2 och 3.

Ställningstagande

Propositionen är en konsekvens av regeringens budgetproposition för 2026 med anslag med syftet att bilda en ny myndighet för miljöprövning 2027 och 2028. Regeringen tillsatte 2023 en särskild utredare för att ta fram förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar. Utredningen föreslog i detta syfte bl.a. att det skulle inrättas en ny myndighet, Miljöprövningsmyndigheten. I budgetförslaget för 2026 avvisade mitt parti anslag för att inrätta den nya myndigheten.

Jag och mitt parti anser att det i det mycket omfattande betänkandet En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98) finns förslag som är välkomna men att förslagen i sin helhet skulle innebära en försämrad miljöhänsyn och minskade möjligheter för allmänheten och lokalsamhället att delta i miljöprocesserna. En bidragande orsak till detta är att regeringen i direktiven till utredningen framställer en problembild där den nationella miljöprövningen går för långsamt och behöver effektiviseras och bli mer flexibel. Tidigare utredningar visar dock att systemet för miljöprövningar i huvudsak fungerar väl och effektivt. Även den nu beskrivna utredningens samlade bild är att de flesta ärenden handläggs inom rimlig tid.

Av propositionen framgår att förslaget om att en ny miljöprövningsmyndighet ska få ta över de uppgifter som miljöprövningsdelegationerna vid länsstyrelserna ansvarar för är ett första steg i regeringens ambition att den nya myndigheten framöver ska få ett utvidgat uppdrag och breddas. Mitt parti och

jag ser positivt på att regeringen inte genomför en helt ny miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess på kort tid med anledning av betänkandet, men vi ser risker även med detta begränsade förslag. Genom centralisering till en ny myndighet i Stockholm riskerar den regionala kompetens i fråga om lokala förhållanden som finns inom länsstyrelserna att försvinna. Flera remissinstanser har varnat för att länsstyrelserna tappar värdefull kompetens när arbetsuppgifter flyttas och att det kan resultera i att länsstyrelsernas kvarvarande tillsynsuppgifter försvagas. Genom att bilda en ny myndighet riskerar man därutöver, tvärtom syftet, att tappa fart i prövningsprocesserna för den gröna omställningen eftersom företag riskerar förseningar genom ett skyndsamt bildande av en ny myndighet.

Jag och mitt parti ser behov av att vi får ett mer likvärdigt miljöprövnings-system över landet och att det i delar kan förenklas och handläggningen ske snabbare. Men det får inte ske på bekostnad av miljöskydd, allmänhetens deltagande och kompetensförsörjning inom miljöprövningen. I stället för att få ett helt nytt system på plats, med de kostnader det dessutom medför, bör ett ökat fokus ligga på att se till att berörda myndigheter och domstolar ges nödvändiga resurser och att riktade insatser görs mot de enskilda prövningar som drar ut på tiden. Jag och mitt parti avstyrker därför de förslag i propositionen som behövs för att en ny myndighet ska ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag. Riksdagen bör därför avslå proposition 2025/26:238 i den del som avser förslag om lagändringar som behövs för att en ny myndighet för miljöprövning ska kunna ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag.

Jag och mitt parti tillstyrker dock regeringens förslag om att mark- och miljödomstolen ska pröva ansökningar om giltighetsförlängning av tillstånd om ansökan avser ett tillstånd som har prövats av domstolen som första instans. Detta är ett efterlängtat förslag eftersom det i dag finns en osäkerhet om var giltighetsförlängning av tillstånd ska prövas.

2. Riksdagens tillkännagivanden, punkt 3 (S)

av Åsa Westlund (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som näringsutskottet anför om myndigheternas roll vid tillståndsprocesser (bet. 2022/23:NU13 punkt 5, rskr. 2022/23:160). Av tillkännagivandet följer att det behöver bli tydligare i vilket skede olika delar av prövningen ska göras och att kontakter mellan företag och myndigheter behöver förenklas och arbetssättet bli mer lösningsorienterat. Vidare följer att myndigheter bör arbeta mer rådgivande och lösningsorienterat än tidigare (bet. 2022/23:NU13 s. 15). Vi bedömer att dessa frågor fortfarande är relevanta och att tillkännagivandet därför inte kan anses vara slutbehandlat.

När det gäller övriga tillkännagivanden (bet. 2016/17: MJU22 punkt 2, rskr. 2016/17:289 och bet. 2018/19: MJU18 punkt 4, rskr. 2018/19:275) instämmer vi i bedömningen att dessa är slutbehandlade i och med de lagändringar som regeringen föreslagit i propositionen och de åtgärder i övrigt som regeringen redogjort för i propositionen.

3. Myndighetens uppdrag, punkt 4 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringens förslag innebär att den nya miljöprövningsmyndigheten i ett första skede endast ska ta över de uppgifter som i dag handläggs av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Att genomföra reformen stegvis och initialt ge myndigheten ett begränsat uppdrag riskerar att cementera en fragmentiserad struktur och skapa nya administrativa gränsdragningar. Flera remissinstanser har under beredningen av förslaget avrått från ett stegvis genomförande och i stället förordat att all miljöprövning flyttas till den nya myndigheten. Genom att redan från början ge Miljöprövningsmyndigheten ett bredare ansvar, som även inkluderar de ärenden som i dag är ansökningsmål hos mark- och miljödomstolarna, skapas en myndighet med den samlade expertis och det helhetsgrepp som krävs för att på allvar förkorta handläggningstiderna och öka förutsägbarheten. Att renodla domstolarnas roll till att vara en överprövningsinstans är en central del av reformen som inte bör skjutas på framtiden. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att säkerställa att Miljöprövningsmyndigheten ges ett bredare och mer samlat ansvar än vad som föreslås i propositionen. Det medför också vissa svårigheter att ta

ställning till införandet av en ny myndighet när man inte vet vilket uppdrag och vilken instruktion denna myndighet så småningom är tänkt att få och hur den kommer att organiseras, resurssättas och bemannas.

4. Myndighetens organisation, kompetensförsörjning och finansiering, punkt 5 (S, V, C, MP)

av Emma Nohrén (MP), Åsa Westlund (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Aida Birinxhiku (S), Andrea Andersson Tay (V) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1–4,

2025/26:4131 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och

2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

För att klara klimatomställningen och stärka konkurrenskraften behöver miljö-tillståndprocesserna bli mer effektiva, förutsägbara och rättssäkra samtidigt som ett högt miljöskydd bibehålls. Mot denna bakgrund ser vi att en ny prövningsmyndighet, rätt utformad, kan bidra till en mer enhetlig och förutsägbar process oavsett var i landet en verksamhet bedrivs. En sådan ordning kan vidare bidra till en mer samlad styrning och uppföljning av tillståndprocesserna. Samtidigt finns det enligt vår mening flera frågor som regeringen behöver ta ansvar för och hantera för att reformen ska få avsedd effekt. Om dessa inte hanteras finns det en påtaglig risk att reformen inte fyller sitt syfte utan i stället får motsatt effekt.

Regeringen bedömer att reformen på sikt leder till en mer effektiv och förutsägbar process men konstaterar samtidigt att förändringen under en övergångsperiod kan innebära längre handläggningstider. Vi anser att det är av stor vikt att denna risk hanteras för att minimera fördröjningar i ett läge där investeringar behöver komma på plats snabbt. En utdragen övergång riskerar att bromsa investeringar och takten i industrins omställning. Regeringen bör därför säkerställa en ordnad process där genomförandet sker så smidigt som möjligt och där perioden med parallella system begränsas. Med hänsyn till reformens omfattning är det viktigt att den utvärderas löpande och att det finns beredskap att vidta ytterligare åtgärder, inklusive nödvändiga författningsändringar. En ny myndighetsstruktur löser inte i sig de grundläggande utmaningarna i tillståndprocesserna. Även om en samlad prövning kan bidra

till ökad enhetlighet behöver det parallellt med den organisatoriska förändringen genomföras ytterligare systemreformer för att förkorta handläggningstiderna, öka förutsägbarheten och på riktigt förbättra tillståndsprocesserna.

När det gäller frågan om kompetensförsörjning anser vi att det är avgörande att rätt kompetens kan säkras långsiktigt i den nya myndigheten. Om kompetensförsörjningen brister finns det en påtaglig risk att reformen får motsatt effekt och leder till längre handläggningstider. Det bör samtidigt understrykas att kompetensutmaningarna redan i dag är påtagliga och att det rapporteras om att personal med relevant kompetens lämnar länsstyrelserna till följd av den kommande reformen. Inom ramen för uppdraget att inrätta den nya myndigheten bör regeringen därför säkerställa att det skyndsamt vidtas nödvändiga åtgärder för att säkra kompetensförsörjningen. De fackliga parterna har också en viktig roll i detta arbete.

Införandet av den nya miljöprövningsmyndigheten innebär en centralisering jämfört med dagens situation. En ny miljöprövningsmyndighet kan göra prövningsprocesserna mer förutsägbara och enhetliga, handläggarkompetens kan användas mer resurseffektivt och risken för korruption kan minska med en central myndighet. För att reformen ska få avsedd effekt krävs det dock att den nya myndigheten ges en organisation som tillvaratar befintlig kunskap om lokala och regionala förutsättningar. Den lokala och regionala förankringen är central i miljöprövningen och bidrar till kvalitet i besluten och acceptans hos näringslivet. Regeringen har hittills meddelat att myndighetens säte ska vara i Stockholm men har inte lämnat besked om hur verksamhet på flera orter i landet kan säkerställas. Det är därför angeläget att den fortsatta organiseringen säkerställer en regional närvaro, exempelvis genom regionala kontor.

En avgörande faktor för snabba och ändamålsenliga tillståndsprocesser är resurstilldelningen. Vi anser därför att regeringen behöver säkerställa att miljöprövningen, såväl vid den nya myndigheten som i övrigt, ges tillräckliga resurser över tid. En underfinansierad ny myndighet kommer sannolikt bara att försvara och fördröja processerna eftersom myndigheten samtidigt behöver hantera alla andra utmaningar som uppstår av en ny myndighet innebär. Detta riskerar i sin tur att medföra omfattande negativa konsekvenser för klimatomställningen, miljön och näringslivet i stort.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:238 Ny myndighet för miljöprövning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Följdmotionerna

2025/26:4105 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2025/26:238 i den del som avser förslag till lagändringar som behövs för att en ny myndighet för miljöprövning ska kunna ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag.

2025/26:4124 av Åsa Westlund m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för det fortsatta arbetet med den nya miljöprövningsmyndigheten bör återkomma med de ytterligare reformer som krävs för att ge myndigheten rätt förutsättningar att utföra sitt uppdrag på ett snabbt, förutsebart och rättssäkert sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ordnad övergång för att säkerställa att förslagen inte leder till förlängda handläggningstider eller minskat tempo i omställningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen, särskilt i samband med övergången till den nya myndigheten, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nya miljöprövningsmyndigheten bör organiseras så att en regional närvaro säkerställs och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillkännagivandet om myndigheternas roll i tillståndsprocesser som i propositionen redovisas som slutbehandlat fortfarande är relevant och kräver åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:4131 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag till uppdrag och bemyndigande för en ny miljöprövningsmyndighet samt till hur de negativa konsekvenserna ska hanteras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkra att regional och lokal förankring, kompetensförsörjning och närvaro inte försämras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkra att en ny miljöprövningsmyndighet får tillräcklig finansiering och att processen med uppstart och övergång till det nya systemet inte leder till försämrade eller fördröjda miljöprövningsprocesser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:4134 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-):

Riksdagen avslår proposition 2025/26:238 Ny myndighet för miljöprövning.

2025/26:4139 av Rickard Nordin m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöprövningsmyndigheten ska ha ett bredare uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med de ytterligare förslag som behövs för att den nya miljöprövningsmyndighetens roll ska bli stark och tydlig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 21 kap. 1 a § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 kap.1 a §¹

Ansökningsmål är mål

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6 § som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte ska prövas av en länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som ska prövas av en länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller tillståndsprövning enligt 11 kap. 22 §,

5. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång,

6. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,

7. om omprövning enligt 24 kap. 5–14 §§ som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

8. om giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a §,

8. om giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a §, *om ansökan om tillstånd har prövats av en mark- och miljödomstol som första instans,*

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, eller

10. om omprövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstol får besluta att ett ansökningsmål som gäller uteslutande en viss eller vissa sakägare ska behandlas enligt det som gäller för stämningssmål enligt 7 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, om sökanden medger det och målet kan avgöras med bindande verkan endast mot dessa sakägare.

¹ Senaste lydelse 2024:963.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2026.

2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Häri genom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 9 kap. 8 §, 19 kap. 4, 5 och 5 a §§, 21 kap. 1 a §, 24 kap. 1 och 11 §§ och rubrikerna närmast före 19 kap. 4 och 5 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 19 kap. 2 a §, av följande lydelse,
dels att det närmast före 19 kap. 6 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a §”.

Lydelse enligt prop. 2025/26:178
Ändrade regler om tillstånd och
tillsyn för Totalförsvarets
forskningsinstitut

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §

Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av *länsstyrelsen*. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut ska alltid prövas av *länsstyrelsen*.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § *regeringsformen* meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av *en länsstyrelse eller Miljöprövningsmyndigheten*. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut ska alltid prövas av *en länsstyrelse eller Miljöprövningsmyndigheten*.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

2 a §

En ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan enligt denna balk får ges in till och handläggas av Miljöprövningsmyndig-

heten även om ansökan eller anmälan annars skulle ha getts in till en kommun eller en annan förvaltningsmyndighet, om

1. den verksamhet som ansökan eller anmälan avser har samband med en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som Miljöprövningsmyndigheten prövar,

2. verksamheterna är avsedda att bedrivas av samma verksamhetsutövare, och

3. ansökan eller anmälan inte avser en fråga där avgörandet kan överklagas till regeringen.

Om Miljöprövningsmyndigheten handlägger en ansökan eller en anmälan enligt första stycket, ska myndigheten underrätta den kommun eller förvaltningsmyndighet som annars skulle ha handlagt ansökan eller anmälan. Om den som underrättas har ett ärende som avser samma sak som det ärende som underrättelsen avser, ska ärendet överlämnas till Miljöprövningsmyndigheten.

Vid handläggningen ska Miljöprövningsmyndigheten tillämpa vad som är föreskrivet om handläggning av ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet.

Särskilt om prövningen av miljöfarlig verksamhet

Länsstyrelser eller kommunala nämnder ska

Prövningen av miljöfarlig verksamhet

4 §¹

Miljöprövningsmyndigheten, länsstyrelsen eller den kommunala nämnden ska vid prövning av ett ärende som avser miljöfarlig verksamhet

1. genom kungörelse i ortstidning eller på annat lämpligt sätt ge den som kan beröras av verksamheten tillfälle att yttra sig,
2. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i saken,
3. hålla sammanträde med den som saken angår och besiktning på platsen om det behövs för utredningen i ärendet, och

¹ Senaste lydelse 2018:779.

4. underrätta den som har gjort en ansökan eller kommit med synpunkter genom någon annan än honom eller henne själv och ge honom eller henne tillfälle att yttra sig om inte annat följer av 25 § förvaltningslagen (2017:900).

5 §²

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska länsstyrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

I ett ärende som avser miljöfarlig verksamhet och som prövas av Miljöprövningsmyndigheten, en länsstyrelse eller en kommunal nämnd ska Miljöprövningsmyndigheten, länsstyrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 g §§ om ansökans form och innehåll,
2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,
3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§,
4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,
5. i 22 kap. 6 § om talerätt,
6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
7. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,
8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,
9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c och 25 f–25 h §§ om en tillståndsdoms innehåll,
10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,
11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och
13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

Särskilt om länsstyrelsens miljöprövningsdelegation

Ärenden som prövas av Miljöprövningsmyndigheten³

5 a §⁴

I ett ärende som prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation ska miljöprövningsdelegationen utöver det som anges i 5 § tillämpa bestämmelserna i

I ett ärende som prövas av Miljöprövningsmyndigheten ska myndigheten utöver det som anges i 5 § tillämpa bestämmelserna i

1. 22 kap. 10 § om synpunkter på ansökan,
2. 22 kap. 10 a § om komplettering av ansökan och sammanställning av svar på synpunkter,

² Senaste lydelse 2024:963.

³ Senaste lydelse 2024:963.

⁴ Senaste lydelse 2024:963.

3. 22 kap. 11 § och 11 a § första och andra styckena om förberedelse, och

4. 22 kap. 11 b § om tidsplaner.

Lydelse enligt förslag i avsnitt 2.1 Föreslagen lydelse

21 kap.

1 a §

Ansökningsmål är mål

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6 § som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats *med stöd av 9 kap. 8 §*,

2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte ska prövas av en länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som ska prövas av en länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller tillståndsprövning enligt 11 kap. 22 §,

5. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång,

6. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,

7. om omprövning enligt 24 kap. 5–14 §§ som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats *med stöd av 9 kap. 8 §*,

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6 § som inte ska prövas av *Miljöprövningsmyndigheten*, en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats *av regeringen*,

2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte ska prövas av en länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som ska prövas av en länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller tillståndsprövning enligt 11 kap. 22 §,

5. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång,

6. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,

7. om omprövning enligt 24 kap. 5–14 §§ som inte ska prövas av *Miljöprövningsmyndigheten*, en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats *av regeringen*,

8. om giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a §, om ansökan om tillstånd har prövats av en mark- och miljödomstol som första instans,

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, eller

10. om omprövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstol får besluta att ett ansökningsmål som gäller uteslutande en viss eller vissa sakägare ska behandlas enligt det som gäller för stämningssmål enligt 7 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, om sökanden medger det och målet kan avgöras med bindande verkan endast mot dessa sakägare.

Lydelse enligt SFS 2025:765

Föreslagen lydelse

24 kap.

1 §

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § första stycket

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § första stycket

denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har fått laga kraft, gäller tillståndet mot alla, vad avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Det samma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av en länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av en länsstyrelse enligt 11 kap. Om tillståndet avser utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, till följd av 7 kap. 20 eller 22 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 §, 11 kap. 9 c § eller 12 kap. 10 eller 10 a § denna balk eller till följd av 2 kap. 10 § eller 7 kap. 13, 14, 15, 16 eller 17 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap. 14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten eller åtgärder enligt 11 kap. 16 §.

En omprövningsdom eller ett omprövningsbeslut har samma verkan som en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut.

11 §⁵

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för civilt försvar och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har fått laga kraft, gäller tillståndet mot alla, vad avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Det samma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av *Miljöprövningsmyndigheten*, en länsstyrelse eller en kommun med stöd av *föreskrifter som har meddelats av regeringen* samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av *Miljöprövningsmyndigheten* eller en länsstyrelse enligt 11 kap. Om tillståndet avser utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, till följd av 7 kap. 20 eller 22 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 §, 11 kap. 9 c § eller 12 kap. 10 eller 10 a § denna balk eller till följd av 2 kap. 10 § eller 7 kap. 13, 14, 15, 16 eller 17 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap. 14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

⁵ Senaste lydelse 2025:1075.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Om *tillståndet* har getts av *länsstyrelsen*, görs ansökan hos *länsstyrelsen*.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Om *det tillstånd som prövningen avser* har getts av *Miljöprövningsmyndigheten eller en länsstyrelse*, ska ansökan göras hos *den av dessa myndigheter som har gett tillståndet*.

I fråga om verksamheter som får bedrivas med stöd av 11 kap. 27 § andra stycket, får en ansökan om prövning som avses i 3 eller 5 § grundas på en omständighet som anges i de paragraferna endast om

1. omständigheten är så allvarlig att den inte tål att vänta på att prövningen för moderna miljövillkor blir klar, och
2. den olägenhet som omständigheten innebär inte kan avhjälpas genom ett föreläggande om försiktighetsmått eller förbud i väntan på att prövningen blir klar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.
 2. Miljöprövningsmyndigheten ska efter ikraftträdandet handlägga ärenden som har inletts hos länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Länsstyrelserna ska överlämna handlingarna till Miljöprövningsmyndigheten.
 3. För tillstånd enligt 24 kap. 11 § andra stycket andra meningen, 13 eller 14 a § som har beslutats av en länsstyrelse ska en ansökan efter ikraftträdandet göras hos Miljöprövningsmyndigheten, om motsvarande tillstånd efter ikraftträdandet skulle ha getts av Miljöprövningsmyndigheten.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivs.

Mål om utdömande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:900) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten ligger.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av bestämmelser som avses i sjunde stycket.

Ärenden från Miljöprövningsmyndigheten överklagas till den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Övriga ärenden som har överklagats till en mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av de särskilda bestämmelser som avses i sjunde stycket.

¹ Senaste lydelse 2015:686.

Mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller motsvarande äldre lagstiftning där mark- och miljödomstol är första instans prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den allmänna eller allmänförklarade va-anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag	Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag.
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken

*Lydelse enligt SFS 2026:400**Utskottets förslag***19 kap.**

5 §

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska länsstyrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

I ett ärende *som avser miljöfarlig verksamhet och* som prövas av *Miljöprövningsmyndigheten, en länsstyrelse* eller en kommunal nämnd ska *Miljöprövningsmyndigheten, länsstyrelsen* eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 g §§ om ansökans form och innehåll,
2. i 22 kap. 2 och 2 b §§ om en ansökans ingivande och brister i den,
3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§,
4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,
5. i 22 kap. 6 § om talerätt,
6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
7. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,
8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,
9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c och 25 f–25 h §§ om en tillståndsdoms innehåll,
10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,
11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och
13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.